

Ruotsinsuomalaiset kansallisena vähemmistönä Ruotsissa

Vuonna 1999 Ruotsin valtiopäivät tunnustivat ruotsinsuomalaiset kansalliseksi vähemmistöksi ja suomen kielen vähemmistökieleksi, toisin sanoen kieleksi, jota perinteisesti on puhuttu Ruotsissa. Vuonna 2000 astui voimaan kansallinen vähemmistöpolitiikka. Vuodesta 2010 alkaen on voimassa laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä (SFS 2009:724), johon tehtiin muutoksia 2019. Laki koskee ruotsinsuomalaisia kaikkialla maassa, ja erityisesti niin kutsutuilla suomen kielen hallintoalueilla, joissa laki tietyillä alueilla on yksityiskohtaisempi ja asettaa suurempia vaatimuksia kunnille ja maakäräjille. Tässä esitteessä on yhteenveto laista ja muusta kansallisista vähemmistöjä koskevasta lainsäädännöstä.

Laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä

Perussuoja

Perussuoja koskee kaikkia Ruotsin kuntia, riippumatta siitä, kuuluvatko ne johonkin kielelliseen hallintoalueeseen tai eivät.

Kansallisia vähemmistökieliä ja -kulttuureita on suojeltava ja edistettävä

Kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan Ruotsissa on edistettävä. Erityisesti tulee edistää lasten kulttuurisen identiteetin kehittymistä ja oman vähemmistökielen käyttöä.

Tiedotus ja vaikuttaminen

Kuntien, maakäräjien/alueiden ja valtiolisten hallintoviranomaisten on annettava vähemmistöille tietoa heidän oikeuksistaan. Niiden on myös annettava kansallisille vähemmistöille mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja neuvotella sellaisista asioista vähemmistöjen kanssa mahdollisimman pitkälle. Hallintoviranomaisten tulee erityisesti edistää lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa heitä koskeviin asioihin ja neuvotella niistä sekä sovittaa neuvonpitojen muodot heidän edellytystensä mukaisiksi.

Suomen kielen hallintoalue

Suomen kielen hallintoalueella tarkoitetaan kuntia, joilla on pidemmälle menevät ja yksityiskohtaisemmat velvollisuudet ruotsinsuomalaisia kohtaan. Luettelo näistä kunnista löytyy osoitteesta www.minoritet.se. Vähemmistö- ja vähemmistökielilain mukaan myös muut kunnat voivat hallitukselle annetun ilmoituksen jälkeen kuulua suomen kielen hallintoalueeseen. Hallintoalueeseen kuuluvat kunnat saavat taloudellisen korvauksen liittymisen aiheuttamista mahdollisista lisäkustannuksista. Myös hallintoalueen maakäräjillä/alueilla on vähemmistöpoliittinen tehtävä ja ne saavat tähän tarkoitukseen valtion määrärahaa.

Oikeus käyttää kansallista vähemmistökieltä

Vähemmistöön kuuluvalla on oikeus häntä koskevissa asioissa käyttää suomea, meänkieltä tai saamea suullisessa ja kirjallisessa asiointissa hallintoviranomaisten kanssa, ja oikeus saada suullinen vastaus samalla kielellä. Myös hallintoalueen ulkopuolella on oikeus käyttää suomea, meänkieltä tai saamea suullisessa ja kirjallisessa asiointissa hallintoviranomaisten kanssa, jos vähemmistökielen hallitseva henkilökunta voi käsitellä asian. Suomea, meänkieltä ja saamea on oikeus käyttää aina kirjallisessa asiointissa valtiopäivien oikeusasiamiehen, syrjintäasiamiehen, oikeuskanslerin, valtuutuskassan, veroviraston ja työvoimapalveluiden kanssa.

Esikoulu

Koululaissa säädetään oikeudesta suomenkieliseen, meänkieliseen tai saamenkieliseen esikoulutoimintaan.

Koululain (2010:800) mukaan kielelliseen hallintoalueeseen kuuluvan asuinkunnan on tarjottava lapselle, jonka huoltaja sitä vaatii, paikka esikoulussa, jossa opetus tapahtuu kokonaan tai olennaisilta osin suomeksi, meänkielellä tai saameksi. Esikoulupaikkaa lapsellensa hakevalta **huoltajalta on kysyttävä**, haluaako hän paikan sellaisesta esikoulusta.

Vanhustenhuolto

Hallintoalueeseen kuuluvien kuntien on tarjottava mahdollisuus saada vanhusten hoito- ja hoivapalvelut kokonaan tai olennaisilta osin suomea, meänkieltä tai saamea osaavalta henkilökunnalta. Kuntien tulee myös informoida vanhustenhoitopalveluita hakevia mahdollisuudesta vanhustenhoitopalvelujen saantiin vähemmistökielellä. Informaatio on annettava hakemuksen yhteydessä.

Kunnan on tarjottava vastaava palvelu myös hallintoalueen ulkopuolella, jos kunnassa on saatavilla näitä kieliä osaavaa henkilökuntaa. Kunnan on lisäksi *Sosiaalipalvelulain (2001:453)* mukaisesti vaikutettava siihen, että saatavilla on suomea, jiddiä, meänkieltä, romani chibiä tai saamea osaavaa henkilökuntaa, kun se on tarpeen vanhempien henkilöiden hoivassa. Kunnan on myös vanhusten hoito- ja hoivapalvelujen puitteissa otettava huomioon vanhusten tarve oman kulttuurisen identiteettinsä säilyttämiseen.

Muuta

Esikoulun opetussuunnitelmassa (LPFÖ 18) todetaan, että kansallisiin vähemmistöihin kuuluvia lapsia on tuettava heidän kansallisen vähemmistökielensä kehittämisessä ja edistettävä heidän kulttuurisen identiteettinsä kehittymistä. Siten esikoulu edesauttaa kansallisten vähemmistöjen kielten ja kulttuurien suojaamista ja edistämistä (*Esikoulun tehtävä*, s. 9).

Koululain (2010:800) mukaan kansallisiin vähemmistöihin kuuluville oppilaille on tarjottava äidinkielenopetusta oppilaan vähemmistökielessä riippumatta siitä, onko oppilaalla perustiedot kielestä tai ei, tai puhutaanko kieltä kotona tai ei. Jo **yksi oppilas** kunnassa riittää siihen, että opetusta on annettava.

Kaksikielistä opetusta saa *Koululain* mukaan järjestää oppilaille, joiden kieli päivittäisessä kanssakäymisessä yhden tai molempien huoltajien kanssa on muu kieli kuin ruotsi. Osan opetuksesta vuosikursseilla 1-6 saa silloin järjestää tällä kielellä. Mitä tulee suomen kieleen, sellaista opetusta saa järjestää myös vuosikursseilla 7-9.

Kielilain (2009:600) mukaan yhteiskunnalla on erityinen vastuu kansallisten vähemmistökielten suomen, jiddiä, meänkielen, romani chibin ja saamen suojelusta. Kansalliseen vähemmistöön kuuluvalla on annettava mahdollisuus oppia, kehittää ja käyttää vähemmistökieltä.

Teksti: Leena Huss
Suomennos: Ulla-Maija Pesola

Esitteen julkaisija on **Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta**, joka on ruotsinsuomalaisen kansallisen vähemmistön kattojärjestö. Valtuuskunnan tavoitteena on vahvistaa suomen kielen asemaa ja säilymistä Ruotsissa, kehittää ruotsinsuomalaista kulttuuria, tukea suomenkielisten laitosten muodostamista ja parantaa suomenkielisiä palveluita yhteiskunnan eri sektoreilla. Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta perustettiin keväällä 2000 hallituksen vähemmistöpoliittisten päätösten tuloksena. Jo perustamisesta saakka valtuuskunnalle on myönnetty ruotsinsuomalaisten edustajan tehtävä yhteydenpidossa Ruotsin valtiovaltaan, valtion viranomaisiin, Sveriges Kommuner -organisaatioon ja Maakäräjiin sekä Euroopan neuvostoon. Lisätietoja löydät osoitteesta:

www.sverigefinne.se

RUOTSINSUOMALAISTEN VALTUUSKUNTA
SVERIGEFINLÄNDARNAS DELEGATION